

Σ' αυτή τη διαδρομή θα γυρίσεις το ρολόι πίσω. θα ανιχνεύσεις την πολιτιστική φυσιογνωμία της Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής εποχής στην ορεινή Άρτα αναζητώντας τους "μάρτυρες" της, τα μνημεία της, θα εντυπωσιαστείς με την αρχιτεκτονική στους ναούς και τα μοναστήρια, τις θαυμάσιες τοιχογραφίες, τις φορητές εικόνες και τα κειμήλια.

Ταυτόχρονα θα γοητευτείς με την παραδοσιακή αρχιτεκτονική (κτίρια, γεφύρια, νερόμυλοι) και θα έλθεις σε επαφή με ένα μοναδικό περιβάλλον, τη φύση και το νερό, θα απομακρυνθείς από τον κύριο δρόμο και την ασφάλτο και θα χωθείς μέσα σε πλατάνια, θα πλησιάσεις ρεματιές και αρκετές φορές θα περπατήσεις. Θα γνωρίσεις ένα επάγγελμα που αν και χάνεται, ξαφνιάζει με την αταίριαστη ζωντάνια του, θα συζητήσεις με τους μυλωνάδες για εποχές που χάθηκαν, αλλά ακόμα μας καθορίζουν.

Συνιστάται να ξεχάσεις τον χρόνο και τα προγράμματα και να αφεθείς στην εξερεύνηση του χώρου και του χρόνου σε μια περιπλάνηση στα "βάθη" άλλων εποχών.

ΔΙΑΔΡΟΜΗ & ΧΙΛ. ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ:

Οδική διαδρομή, με αφετηρία τις Μελάτες και προορισμό τα Άγναντα (660μ. υψόμ.) συνολικής απόστασης από 70 έως 90χλμ. ανάλογα με τη διάθεση για περιήγηση στους νερόμυλους. Από την Άρτα απαιτούνται επιπλέον 26χλμ. για Μελάτες. Δύο μέρες είναι ο ελάχιστος προτεινόμενος χρόνος της διαδρομής με μια διανυκτέρευση στα ορεινά.

ΚΟΜΒΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ:

Μελάτες, Κάτω Αθαμάνιο, Παλιοκάτουνο, Βουργαρέλι, Κυψέλη, Ράμια, Λεπιανά, Μικροσπηλιά, Καταρράκτης (6χλμ. από τον κεντρικό δρόμο), Σγάρα, Άγναντα.

Επιστροφή: Για την επιστροφή στην Άρτα, υπάρχουν δύο επιλογές:

Η πρώτη είναι διαδρομή αυθεντικής φυσικής ομορφιάς, παραπόταμα στον Άραχθο, μέσο Ραμιάς - Κρυονερίου (περιλαμβάνει 4χλμ. Χωματόδρομο) και Δίστρατου, για την οποία απαιτούνται 76χλμ. για την Άρτα.

Κομβικά σημεία: Αγναντα, Ραμιά, Κρυονέρι, Βαθύκαμπος, Φτέρη, Τραπεζάκι, Δίστρατο, Γέφυρα Γωνιάς, Μελάτες, Άρτα.

Η δεύτερη, είναι η διαδρομή μέσω Ροδαυγής, με αμείωτο το ενδιαφέρον επίσκεψης και σε άλλα μνημεία, για την οποία απαιτούνται 57χλμ. για την Άρτα.

Κομβικά σημεία: Αγναντα, Δφνωτή, Σκούπα (Καρυδέα), Ροδαυγή, Έλατος, Γραμμενίτσα, Άρτα.

ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ:

Για να επισκεφθείς τα αξιοθέατα της περιοχής θα πρέπει σε αρκετές περιπτώσεις να αφήσεις το κεντρικό δρόμο (βασική διαδρομή) και να περιδιαβείς κάποια απόσταση, ακόμα και με τα πόδια, με σύμβουλο τους χάρτες και τις σχετικές πληροφορίες.

Αρχαιολογικοί χώροι:

- Ερείπια αρχαίας ακροπόλεως στη θέση Παλαιοχώρι Τσούκα Δήμου Βουργαρελίου.
Κηρυγμένο μνημείο.

Βυζαντινά - Μεταβυζαντινά μνημεία:

Μονή Γέννησης της Θεοτόκου στις Μελάτες. Ο ναός είναι ξύλοστεγη βασιλική χωρίς τρούλο και ιδρύθηκε το 1797. Το περιτοιχισμα και ο πυλώνας έγινε το 1844, ενώ τα κελιά του το 1876. το υπέρθυρο τόξο του πυλώνα φέρει λαϊκότροπες λιθόγλυπτες παραστάσεις. Υπάρχουν τοιχογραφίες του 1821 που δεν σώζονται. Ο ναός ανακαινίστηκε πρόσφατα.

Κόκκινη Εκκλησία (Παναγιά Βέλλας) στο Παλαιοχώρι, Δήμου Βουργαρελίου. Κηρυγμένο μνημείο. Ο περίφημος ναός των Γενεθλίων της Θεοτόκου ή Κόκκινη Εκκλησία, εξαιρετικό δείγμα βυζαντινής τέχνης, είναι σταυρεπίστεγος ναός χωρίς τρούλο στον τύπο των διοικονίων με ποικιλόμορφη στέγη ενώ ανατολικά καταλήγει σε τρίπλευρη κόγχη. Κτίστηκε το 1281 και βρίσκεται στη θέση Παλαιοχώρι, λίγο πριν φτάσουμε στο Βουργαρέλι και ακριβώς πλάι στον Εθνικό δρόμο Άρτας - Τρικάλων. Η πληθώρα των κόκκινων πλίνθων που χρησιμοποιήθηκαν στην κατασκευή του, δικαιολογούν την προσωνυμία του ναού.

Μονή Αγ. Γεωργίου στο Βουργαρέλι. Κηρυγμένο μνημείο. Το μοναστήρι βρίσκεται στο

βόρειο άκρο του Βουργαρελίου και πιθανότατα ιδρύθηκε στο 1714, χρονολογία κατασκευής των τοιχογραφιών ή λίγο νωρίτερα, δηλαδή στις αρχές του 18ου αιώνα. Έχει τη δική του συμβολή στην Εθνική μας ιστορία: Σ' αυτό συγκεντρώθηκαν οι οπλαρχηγοί των Τζουμέρκων και Ραδοβυζίων (Γεώργιος Καραϊσκάκης, Γώγος Μπακόλας, κ.α.) και ύψωσαν τη σημαία της Επανάστασης το 1821, έτσι ώστε να γίνει η Αγία Λαύρα της Ηπείρου.

Μονή Ευαγγελιστρίας στην Κυψέλη. Σώζεται μόνο ο ναός. Είναι μικρή ξυλόστεγη βασιλική και ιδρύθηκε το 1700. Έχει τοιχογραφίες οι οποίες έγιναν επίσης το 1700 και διατηρούνται σε καλή κατάσταση. Ο ναός ανακαινίστηκε πρόσφατα.

Μονή Αγ. Αικατερίνης στον Καταρράκτη. Ο πλακοσκέπαστος ναός είναι τρίκλητη θολωτή βασιλική χωρίς τρούλο με ενσωματωμένο κωδωνοστάσιο. Ιδρύθηκε το 1730 αλλά ανακατασκευάστηκε εκ θεμελίων το 1827. Ξεχωρίζουν για την τέχνη τους το ξυλόγλυπτο τέμπλο και η μεγάλη εικόνα της Αγίας Αικατερίνης με επίχρυσο ανάγλυφο επικάλυμμα. Στον ναό φυλάσσονται σκαλιστές ασημένιες λειψανοθήκες Αγίων. Ο επισκέπτης - τους καλοκαιρινούς μήνες - μπορεί να διανυκτερεύσει στα κελιά του ανενεργού μοναστηριού

Νεότερα Μνημεία:
Κτίρια

Διόροφο κτίριο Ι.Ν. Αγ. Ταξιαρχών στην Μικροσπηλιά. Κηρυγμένο μνημείο
Γεφύρια:
Γεφύρι Ρέμα Κοραή μετά το Βουργαρέλι. Κηρυγμένο μνημείο
Πέτρινο Γεφύρι στη Σγάρα

Νερόμυλοι- Νεροτριβές:

Νερόμυλος (Κωσταβασίλη) στη θέση Ραχιωτέικα στο Κάτω Αθαμάνιο
Νερόμυλος (Καφκιά) στο Παλαιοκάτουνο
Νερόμυλος (Τζώνη) στη θέση Σαρρή στο Παλαιοκάτουνο
1ος Νερόμυλος - Νεροτριβή (Μήτσος Δήμος) στη θέση Αραβίτσα στο Παλαιοκάτουνο
2ος Νερόμυλος - Μαντάνι (Δημ. Κολοκύθας) στην θέση Αραβίτσα στο Παλαιοκάτουνο
Νεροτριβή στο Βουργαρέλι
Νερόμυλος - Νεροτριβή (Τζαδήμα) στον Αγ. Παντελεήμονα Κυψέλης.
Νερόμυλος (ιδιοκτησία Εκκλησίας) στη θέση Καλλονή στην Κυψέλη. Κηρυγμένο μνημείο.
1ος Νερόμυλος - Νεροτριβή (Ιδιοκτησία Εκκλησίας) στη θέση Γκούρα, στην Κυψέλη.

Κηρυγμένο μνημείο.

2οε Νερόμυλος - Νεροτριβή (Ιδιοκτησία Εκκλησίας) στη θέση Γκούρα, στην Κυψέλη .

Κηρυγμένο μνημείο.

Νερόμυλος - Νεροτριβή (Ιδιοκτησία Ι.Ν. Κοιμήσεως της Θεοτόκου) στο κάτω άκρο του Καταρράκτη. Κηρυγμένο μνημείο.

Νερόμυλος - Νεροτριβή (Ιδιοκτησία Ι.Μ. Αγ. Αικατερίνης) στον Καταρράκτη. Κηρυγμένο μνημείο.

Νερόμυλος (Χρ. Γραβιά) στην Σγάρα Περιοχής Καταρράκτη. Κηρυγμένο μνημείο.

Νερόμυλος (Ιδιοκτησία Εκκλησίας) στην Άγναντα. Κηρυγμένο μνημείο.

Νερόμυλος - Νεροτριβή - Μαντάνια (Ιδιοκτησία Εκκλησίας) στην Άγναντα (Ο.Τ.Ε). κηρυγμένο μνημείο.

Λαογραφικό Μουσείο: (Χαρ. Καράλης) στην Κυψέλη.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΜΕ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ

Βουργαρέλι: Εκδηλώσεις (5 Μαΐου) αφιερωμένες στο βομβαρδισμό του Βουργαρελίου από τους Γερμανούς στις 5 Μαΐου 1943

ΤΟΠΙΚΑ ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ:

Μελάτες: Γέννηση της Θεοτόκου (8 Σεπτεμβρίου)

Κ. Αθαμάνιο: Αγ. Χαράλαμπος (10 Φεβρουαρίου)

Παλαιοκάτουνο: Κοίμηση της Θεοτόκου (15 Αυγούστου)

Βουργαρέλι: Προφήτης Ηλίας (20 Ιουλίου)

Κυψέλη: Πάτερ Κοσμάς (24 Αυγούστου)

Ράμια: Κοίμηση της Θεοτόκου (15 Αυγούστου) - Αγ. Γεωργίου (κινητή γιορτή)

Λεπιανά: Υπαπαντή Χριστού (2 Φεβρουαρίου)

Μικροσπηλιά: Αγίων Ταξιαρχών (8 Νοεμβρίου) - Κοίμηση της Θεοτόκου (15 Αυγούστου) - Αγ. Ιωάννη (24 Ιουνίου)

Καταρράκτης: Αγ. Γεωργίου (κινητή γιορτή) στη Σγάρα - Αγ. Κων/νου (21 Μαΐου) - Προφήτη Ηλία (20 Ιουλίου) - Αγ. Παρασκευής (26 Ιουλίου) - Αγ. Αικατερίνης (27 Νομβρίου)

Άγναντα: Αναλήψεως (κινητή γιορτή) στο συνοικισμό Στέρνα - Αγ. Κων/νου (21 Μαΐου) Αγ.

Παρασκευής (26 Ιουλίου) - Μεραμόρφωση Σωτήρος (6 Αυγούστου) στον συνοικισμό

Παλαιοχώρι.

(πηγή: έκδοση « Γνωρίστε την Ορεινή Άρτα» Ν.Α Άρτας - ΝΕΛΕ)